

Jef Geeraerts hoort niet in literaire canon

De Morgen - 27 Jun. 2020
Pagina 23

Fikry El Azzouzi is de schrijver van Drarrie in de nacht en De beloning.

Racisme is pas racisme als wit en geprivilegieerd het licht heeft gezien. Zo ook het boek Gangreen 1 (Black Venus) van Jef Geeraerts. Deze autobiografische roman waar het seksisme en racisme vanaf spat is geschrappt uit de literaire canon. Onder druk van de Black Lives Matter-beweging. Het was nooit echt de bedoeling om hem in de literaire canon te plaatsen, begrijp ik. Men was te ontroerd door zijn dood. Geeraerts stierf eenzaam en verbitterd. Een ordinaire schrijversdood.

Volgens de literaire canoncommissie bleek bij nader inzien de literaire kwaliteit van Gangreen te pover. Beetje wankele uitleg. Stond Gangreen niet algemeen te boek als een meesterwerk? Kreeg Geeraerts in 1969 daarvoor niet de Staatsprijs voor literatuur? Kritiek kwam er destijds vooral vanuit katholieke hoek. Maar daar stonden ze al op hun achterste poten als ze het woord tepel lazen.

Nog na zijn dood in 2015 betreurden invloedrijke schrijvers het feit dat Jef Geeraerts nooit de prijs van de Nederlandse letteren had gekregen. Zijn oeuvre behoorde tot het beste, het meest confronterende en het meest relevante uit onze letteren. Volgens de vorige minister van Cultuur bracht hij peper in de literatuur. Voor een boekenreeks die handelt over een witte man met macht, die hij met zichtbaar genot gebruikte en misbruikte; naar hartenlust inzette om de zwarte bevolking te exploiteren. Hij verheerlijkte het neerschieten van "negers omdat het toch maar bavianen zijn".

Als politie-officier in Congo stond hij niet voor niets gekend als Mambomo, de man met de zweep. "Het is een heerlijk gevoel iemand te ondervragen en vervolgens te bekennen", verklaarde hij eens in een interview. "Een ondervrager moet hyperalert zijn. Hij manipuleert, moet manipuleren met zijn vraagstelling. En hij mag niets missen. De lichaamstaal. Negers worden grijs als ze schrik hebben."

Harvey Weinstein en Jeffrey Epstein lijken wel schooljongens vergeleken bij Jef Geeraerts. Zo vertelde hij ooit vol trots over zijn eerste verovering, een dertienjarige maagd, gevolgd door een lange reeks andere vrouwen, hoewel meisjes me een beter woord lijkt. Wanneer hij op een dag opstaat met schaamluizen, beslist hij om voor een vaste seks-slavin te kiezen. Zodat hij niet elke nacht met iemand anders de koffer in moet duiken. Dat werd Mbala, de vrouw van wie hij 'hield' maar die hij ook geregeld op hemeltergende wijze afranselde.

Achteraf viel Geeraerts nooit van enig schuldbesef te verdenken, hij keek met een zekere fierheid terug op zijn koloniale tijd. In plaats van een veroordeling op te lopen werd hij gelauwerd voor al de misdaden die hij pleegde. Wie lag er nu wakker van zwarte mensen?

Erwin Mortier blijft Gangreen als 'meesterwerk' verdedigen. "De complexiteit en de dubbele houding van de verteller - die met het kolonialisme meewerkt, maar er ook de leugens van inziet - vind ik sterk", vertelde hij aan De Standaard. Maatschappelijk en literair vernieuwend, oordeelde iemand anders. Ik vond het alleen maar racistisch en seksistisch - en omwille van z'n autobiografisch gehalte op het misdadige af.

Nee, Jef Geeraerts hoort niet in de literaire canon. Tijd voor ander en beter.

FIKRY EL AZZOUZI

Copyright © 2020 De Persgroep Publishing. Alle rechten voorbehouden